

26. Halberg F. Rythmes circadiens et rythmes de basses frequences en physiologie humaine / F. Halberg, A. Reinberg // J. Physiol. (Paris). – 1967. – Vol. 59. – P. 117–200.
27. Lipsitz L. A. Dynamics of Stability The Physiologic Basis of Functional Health and Frailty / L. A. Lipsitz // The Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences and Medical Sciences. – 2002. – Vol. 57. – P. 115–125.
28. The human circadian clock's seasonal adjustment is disrupted by daylight saving time / T. Kantermann, J. Myriam, M. Meroow, T. Roenneberg // Current Biology. – 2007. – Vol. 17, № 22. – P. 1996–2000.

ВЛИЯНИЕ НА СОСТОЯНИЕ ЗДОРОВЬЯ НАСЕЛЕНИЯ СЕЗОННЫХ ПЕРЕХОДОВ НА ЛЕТНЕЕ И ЗИМНЕЕ ВРЕМЯ

Г. А. Слабкий, Л. А. Чепелевская, Л. А. Карамзина (Киев)

Показана история становления биоритмологии как отдельного научного направления. Проанализированы данные научной литературы относительно влияния на состояние здоровья сезонных переходов на летнее и зимнее время.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: биологические часы, биоритм, летнее и зимнее время, биоритмология.

INFLUENCE ON THE LEVEL OF HEALTH OF THE POPULATION SEASONAL TRANSITIONS ON SUMMER AND WINTER TIME

G. A. Slabkyi, L. A. Chepelevska, L. A. Karamzyina (Kyiv)

The history of becoming biorhythmology as separate scientific direction has been shown. The data of the scientific literature concerning influence on the level of health of seasonal transitions on summer and winter time have been analysed.

KEY WORDS: internal clocks, a biorhythm, summer and winter time, biorhythmology.

ЗДОРОВ'Я І СУСПІЛЬСТВО

УДК 616-057.2:312.6.004.12

Г. Я. ПАРХОМЕНКО, Г. В. КУРЧАТОВ, В. В. БІДНИЙ (Київ)

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»

Проаналізовано дані галузевої статистики щодо здоров'я населення працездатного віку за період 2006–2010 рр. Отримані в ході дослідження дані вказують на погіршення здоров'я даного контингенту та значні відмінності у показниках захворюваності та поширеності хвороб в регіональному аспекті.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: населення працездатного віку, захворюваність, поширеність хвороб, регіональний аспект.

Здоров'я населення працездатного віку є однією з пріоритетних проблем в розвинутих країнах світу. Воно є найважливішою складовою трудового потенціалу та значною мірою визначає подальший економічний та соціальний розвиток будь-якого суспільства [1;2]. Аналіз показників стану здоров'я окремо в осіб працездатного віку

дає змогу виявити особливості формування здоров'я, які необхідно враховувати при організації медичної допомоги [3;5;6]. Вивчення стану здоров'я населення працездатного віку набуває особливого значення, оскільки збереження трудового потенціалу є необхідною умовою для успішного виконання першочергових завдань

економічного та соціального розвитку країни, на чому наголошує керівництво держави [4;7].

Мета роботи: вивчити стан здоров'я населення працездатного віку як основи для наступних кроків з оптимізації системи охорони здоров'я в країні.

Матеріали і методи. При виконанні даної роботи за допомогою статистичного методу проаналізовано дані галузевої статистики щодо здоров'я працездатного населення за період 2006–2010 рр.

Результати дослідження та їх обговорення. У 2010 р. серед населення працездатного віку було зареєстровано біля 17,5 млн випадків

хвороб, виявлених вперше (захворюваність) і 41 млн звертань на рік з приводу всіх хвороб (поширеність). Відносний показник захворюваності (на 100 тис. працездатного населення) становив 63 318,0, а поширеності – 148 382,6.

За останні п'ять років (з 2006 р.) зміни рівня захворюваності мали хвилеподібний характер, зі збільшенням або зменшенням цього показника порівняно з попередніми роками (рис. 1). Протягом останніх двох років спостерігалася деяке зменшення рівнів захворюваності населення працездатного віку. Поширеність хвороб серед цієї групи населення поступово зростає.

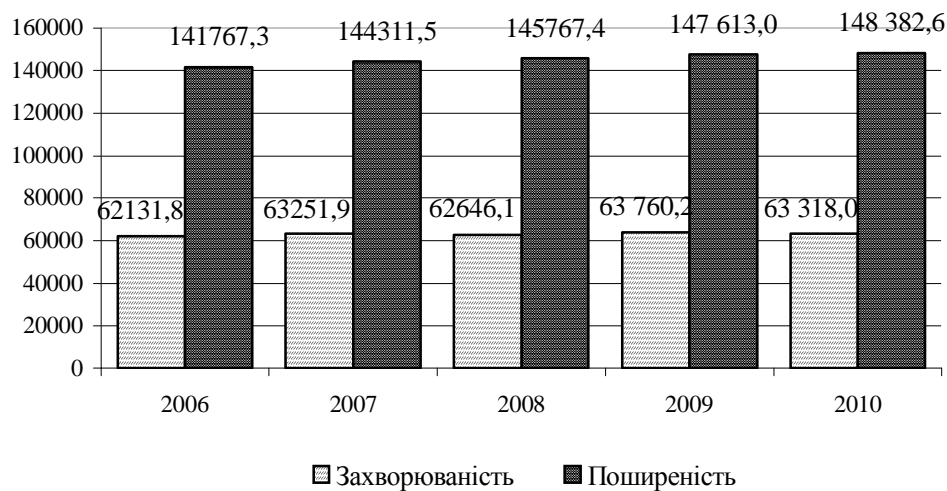

Рис. 1. Зміни показників захворюваності і поширеності хвороб серед населення працездатного віку на всі хвороби в період 2006–2010 рр. (на 100 тис. відповідного населення)

У 2010 р. у структурі захворюваності населення працездатного віку домінували хвороби органів дихання (36,8%), хвороби сечостатевої системи (9,3%), травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників (8,3%), хвороби системи кровообігу (6,7%) (табл. 1). У 2010 р. найбільш поширеною патологією у працездатному віці (як і в попередні роки) були хвороби системи кровообігу (23,1%), органів дихання (19,3%), сечостатевої системи (10,6%), кістково-м'язової системи (7,7%).

Тенденції змін рівнів захворюваності та поширеності хвороб стосовно домінуючих у їхній структурі класів серед населення працездатного віку за останній п'ятирічний період та у порівнянні з 2009 р. наведено у таблиці 2.

За даними таблиці 2, за 5 років захворюваність населення працездатного віку найбільше зростає за класами хвороб органів дихання (на 8,96%); шкіри та підшкірної клітковини (на 1,76%). Водночас за цей період дещо зменшився рівень травм, отруєнь та наслідків дії зовнішніх чинників (на 3,73%) та хвороб системи кровообігу (на 2,27%).

У 2010 р. порівняно з 2009 р. збільшилися показники захворюваності на травми, отруєння та наслідки дії зовнішніх чинників (на 2,25%); хвороби шкіри та підшкірної клітковини (на 2,03%), тоді як цей показник зменшився відносно класів хвороб органів дихання (на 2,43%) і системи кровообігу (-1,49%).

При аналізі динаміки поширеності патологій серед населення працездатного віку відмічаються тенденції зростання показника щодо провідних класів хвороб. За п'ятирічний період зросли хвороби системи кровообігу (на 10,59%); органів дихання (на 7,96%); сечостатевої системи (на 4,19%) органів травлення (на 3,0%). За останній рік більшість наведених у таблиці показників поширеності зросли з 1,61 (хвороби системи кровообігу) до 0,23 (хвороби кістково-м'язової системи). Виняток становили хвороби органів дихання (-1,67%).

Рівні захворюваності працездатного населення у 2010 р. помітно перевищували загальноукраїнський показник (63 318,0 на 100 тис. відповідного населення) у 11, а поширеності хвороб (148 382,6) – у 14 регіонах з 27 (табл. 3).

Таблиця 1. Захворюваність та поширеність хвороб за основними їх класами серед осіб працездатного віку в Україні у 2010 р. та їх структура

Клас хвороб	Захворюваність		Поширеність	
	на 100 тис. відпов. нас.	%	на 100 тис. відпов. нас.	%
Усі хвороби, у т.ч.:	63 318,0	100,0	148 382,6	100,0
Деякі інфекційні та паразитарні хвороби	2554,2	4,03	4192,1	2,83
Новоутворення	874,9	1,38	3004,1	2,02
Хвороби крові й кровотворних органів та окремі порушення із залученням імунного механізму	286,9	0,45	1209,8	0,82
Ендокринні хвороби, розлади харчування та порушення обміну речовин	907,2	1,43	6796,6	4,58
Розлади психіки та поведінки	440,3	0,70	5533,9	3,73
Хвороби нервової системи	1768,6	2,79	5511,7	3,71
Хвороби ока та його придаткового апарату	3010,6	4,75	7019,4	4,73
Хвороби вуха та соскоподібного відростка	2384,0	3,77	3105,3	2,09
Хвороби системи кровообігу	4253,0	6,72	34281,2	23,10
Хвороби органів дихання	23 283,6	36,77	28 584,5	19,26
Хвороби органів травлення	2617,6	4,13	15 791,5	10,64
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4072,6	6,43	4880,6	3,29
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	3372,4	5,33	8273,4	5,58
Хвороби сечостатевої системи	5913,1	9,34	11487,0	7,74
Вагітність, пологи та післяпологовий період	5191,6	8,20	6157,9	4,15
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників	5284,7	8,35	5653,0	3,81

Таблиця 2. Динаміка показників захворюваності та поширеності хвороб серед населення працездатного віку за найбільш вагомими у їхній структурі класами хвороб у 2006, 2009, 2010 рр.

Клас хвороб	Відносний показник на 100 тис. відповідного населення			Зміни (%)	
	2006 р.	2009 р.	2010 р.	2010 до 2006 рр.	2010 до 2009 рр.
<i>Захворюваність</i>					
Усі хвороби, у т.ч.:	62 131,8	63 760,2	63 318,0	1,91	-0,69
Хвороби органів дихання	21 368,4	23 864,0	23 283,6	8,96	-2,43
Хвороби сечостатевої системи	5912,1	5859,1	5913,1	0,02	0,92
Травми, отруєння та деякі інші наслідки дії зовнішніх чинників	5489,4	5168,4	5284,7	-3,73	2,25
Хвороби системи кровообігу	4351,9	4317,2	4253,0	-2,27	-1,49
Хвороби шкіри та підшкірної клітковини	4002,0	3991,6	4072,6	1,76	2,03
<i>Поширеність</i>					
Усі хвороби, у т.ч.:	141 767,3	147 613,0	148 382,6	4,67	0,52
Хвороби системи кровообігу	30 997,2	33 739,4	34 281,2	10,59	1,61
Хвороби органів дихання	26 477,5	29 068,6	28 584,5	7,96	-1,67
Хвороби органів травлення	15 332,2	15 677,8	15 791,5	3,00	0,73
Хвороби сечостатевої системи	11 024,9	11 333,2	11 487,0	4,19	1,36
Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини	8297,6	8254,7	8273,4	-0,29	0,23

Таблиця 3. Рангові місця адміністративних територій України за рівнями захворюваності та поширеності хвороб серед населення працездатного віку відносно відповідних загальноукраїнських показників, 2010 р.

Рангове місце	Адміністративно-територіальна одиниця	Захворюваність (на 100 тис. відповідного населення)	Рангове місце	Адміністративно-територіальна одиниця	Поширеність (на 100 тис. відповідного населення)
1	м. Севастополь	44 381,2	1	Запорізька	101 867,3
2	АР Крим	44 526,8	2	м. Севастополь	102 639,1
3	Запорізька	47 213,0	3	АР Крим	108 776,9
4	Сумська	47 883,2	4	Луганська	113 288,0
5	Луганська	49 347,8	5	Сумська	123 489,3
6	Миколаївська	52 203,3	6	Житомирська	126 323,2
7	Херсонська	53 100,8	7	Миколаївська	128 574,0
8	Полтавська	54 669,4	8	Львівська	139 784,5
9	Житомирська	55 607,5	9	Донецька	141 619,0
10	Закарпатська	56 275,0	10	Херсонська	142 965,3
11	Хмельницька	56 654,5	11	Кіровоградська	144 249,1
12	Кіровоградська	56 815,7	12	Хмельницька	144 686,2
13	Донецька	57 445,2	13	Полтавська	147 434,2
14	Одеська	63 235,1	Україна		148 382,6
Україна		63 318,0	14	Одеська	152 848,4
15	Київська	63 328,9	15	Закарпатська	152 933,4
16	Тернопільська	63 458,2	16	Тернопільська	152 941,2
17	Чернігівська	65 441,3	17	Черкаська	157 076,1
18	Волинська	66 153,5	18	Волинська	158 761,6
19	Чернівецька	66 345,9	19	Чернігівська	159 188,6
20	Черкаська	68 437,8	20	Харківська	159 532,3
21	Харківська	68 788,1	21	Київська	163 229,1
22	Рівненська	69 707,5	22	Рівненська	164 285,9
23	Львівська	73 867,2	23	Івано-Франківська	166 049,3
24	Вінницька	76 955,7	24	Чернівецька	170 721,7
25	Івано-Франківська	78 037,8	25	м. Київ	175 086,3
26	м. Київ	79 007,6	26	Дніпропетровська	178 015,2
27	Дніпропетровська	83 846,3	27	Вінницька	185 693,7

За статистичними даними, перші рангові місця за рівнями захворюваності у 2010 р. займали м. Севастополь (44 381,2 на 100 тис. відповідного населення), АР Крим (44 526,8), Запорізька (47 213,0) область, а останні – Дніпропетровська (83 846,3), Івано-Франківська (78 037,8) області та м. Київ (79 007,6).

З усіх регіонів України найнижчі рівні поширеності хвороб серед працездатного населення відмічались у Запорізькій (101 867,3) області, м. Севастополь (102 639,1), АР Крим (1 087 76,9), а найвищі її рівні – у Вінницькій (185 693,7), Дніпропетровській (178 015,2) областях та в м. Києві (175 086,3 на 100 тис. відповідного населення).

Висновки

Як свідчать результати проведеного аналізу, за період 2006–2010 рр. зрушення у стані здоров'я населення працездатного віку мають

різноспрямований характер, з тенденціями до зменшення або збільшення показників захворюваності та поширеності хвороб. У структурі захворюваності цієї групи населення послідовно зростає доля соціально значущих і небезпечних хвороб. Це, зокрема, зростання рівнів захворюваності на хвороби крові та кровотворних органів (+6,65%), ока та його придаткового апарату (+3,7%), вуха та соскоподібного відростка (+4,86%), органів дихання (+8,96%), хвороби шкіри та підшкірної клітковини (+1,76%).

Водночас за цей період знизився рівень вперше виявлених інфекційних та паразитарних хвороб (-7,48%); ендокринних хвороб, розладів харчування та порушення обміну речовин (-6,41%), розладів психіки та поведінки (-11,32%), хвороб нервової системи (-1,97%), системи кровообігу (-2,27%), органів травлення (-1,97%), кістково-

м'язової системи та сполучної тканини (-4,72%), ускладнень вагітності, пологів та післяпологового періоду (-3,9%), травм, отруєнь та деяких інших наслідків дії зовнішніх чинників (-3,73%).

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження пов'язані з розробкою заходів, спрямованих на покращення здоров'я населення працездатного віку.

Список літератури

1. Доклад о состоянии здравоохранения в Европе, 2002 г. – Копенгаген : ЕРБ ВОЗ. – 156 с. – (Региональные публикации ВОЗ, Европейская серия, № 97).
2. *Здоровье 21*. Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе. – Копенгаген : ЕРБ ВОЗ, 1999. – 310 с. – (Европейская серия «Здоровья для всех», № 6).
3. Медведовська Н. В. Сучасний стан здоров'я населення працездатного віку в Україні / Н. В. Медведовська // Україна. Здоров'я нації. – 2010. – № 2 (14). – С. 24–33.
4. Модернізація України – НАШ СТРАТЕГІЧНИЙ ВИБІР : щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://president.gov.ua>. – Назва з екрану.
5. Москаленко В. Ф. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня / В. Ф. Москаленко, Т. С. Грузева, Г. В. Іншакова. – Х. : Контраст, 2006. – 295 с.
6. Слабкий Г. О. Регіональні особливості стану здоров'я населення України за період 2005–2009 рр. : [монографія] / Г. О. Слабкий, Н. В. Медведовська. – К., 2010. – 174 с.
7. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення України та санітарно-епідемічну ситуацію. 2008 рік. – К., 2009. – 360 с.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ ТРУДОСПОСОБНОГО ВОЗРАСТА

Г. Я. Пархоменко, Г. В. Курчатова, В. В. Бидний (Київ)

Проанализированы данные отраслевой статистики относительно здоровья населения трудоспособного возраста за период 2006–2010 гг. Полученные в ходе исследования данные указывают на ухудшение здоровья данного контингента и значительные отличия в показателях заболеваемости и распространенности болезней в региональном аспекте.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: население трудоспособного возраста, заболеваемость, распространенность болезней, региональный аспект.

THE CHARACTERISTIC OF HEALTH OF THE ABLE-BODIED AGE POPULATION

G. Ya. Parkhomenko, G. V. Kurchatov, V. V. Bidnyi (Kyiv)

The data of branch statistics concerning health of the able-bodied age population during 2006-2010 have been analyzed. The data received during research specify deterioration of health of the given contingent and significant differences in parameters of morbidity and prevalence of illnesses in regional aspect.

KEY WORDS: the able-bodied age population, morbidity, prevalence of illnesses, regional aspect.

Рецензент: д.мед.н., проф. О. З. Децик